

| Titulació           | Tipus | Curs | Semestre |
|---------------------|-------|------|----------|
| 2500241 Arqueologia | OT    | 3    | 0        |
| 2500241 Arqueologia | OT    | 4    | 0        |

## Professor de contacte

Nom: Nuria Romaní Sala

Correu electrònic: Nuria.Romani@e-campus.uab.cat

## Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

## Prerequisits

No hi ha prerequisits

## Objectius

**Aquesta assignatura forma part de la Menció d'Arqueologia Clàssica dins del Grau d'Arqueologia. El seu objectiu es aprofundir en la visió de conjunt de l'arqueologia romana i en les seves potencialitats per al coneixement històric del mon antic.**

## Competències

### Arqueologia

- Contextualitzar i analitzar processos històrics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Utilitzar els principals mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi en arqueologia.

## **Resultats d'aprenentatge**

1. Aplicar les tècniques i els instruments d'anàlisi adequats als casos d'estudi.
2. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
3. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
4. Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants per a la pràctica professional.
5. Dominar i identificar la història de l'entorn immediat.
6. Dominar la història universal de l'antiguitat.
7. Dominar l'estructura diacrònica general del passat.
8. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuais en els textos formals i científics
9. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
10. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
11. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
12. Identificar els mètodes propis de l'arqueologia i la seva relació amb l'anàlisi històrica.
13. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
14. Interpretar les fonts materials i el registre arqueològic.
15. Localitzar la informació en la bibliografia secundària de referència.
16. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
17. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
18. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica i comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit, a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
19. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.
20. Utilitzar tant eines informàtiques bàsiques (per exemple, processadors de textos o bases de dades) com programes especialitzats necessaris en la pràctica professional.

## **Continguts**

### **PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA**

#### **1. Arqueologia dels orígens de Roma.**

- 1.1 La topografia natural de Roma i els primers assentaments.
- 1.2 Els processos formatius de la ciutat entorn al segle VIII aC.
- 1.3 La monarquia llatino-sabina del segle VII aC: entre l'arqueologia i la tradició.
- 1.4 Tarquini Prisc i l'inici de la monarquia etrusca.
- 1.5 El període servià: reformes i consolidació.
- 1.6 Tarquini el Superb i l'esplendor del registre arqueològic.

#### **2. L'expansió colonial de Roma a Itàlia i la constitució dels primers models de la ciutat romana.**

- 2.1 Les Coloniae Latinae.
- 2.2 Les Coloniae civium Romanorum.
- 2.3 El segle II aC i la crisi del model colonial.

**2.4 Consolidació urbana a la Itàlia tardorepublicana.**

### **3. La ciutat i els seus components en època imperial romana.**

**3.1** El fòrum i els seus edificis públics: templum, basilica, curia, tabularium.

**3.2** Les termes.

**3.3** Les cases.

**3.4** Edificis d'espectacles: teatre, amfiteatre, circ.

**3.5** Macella.

### **4. L'arqueologia com a font per a l'estudi de l'economia i la tecnologia, de la societat i de la ideologia al mon antic. Alguns exemples.**

**4.1** L'arqueologia del territori. La centuriació. Vil·les i explotació agrària.

**4.2** L'arqueologia del vi.

**4.3** L'arqueologia de l'aigua.

**4.4** El poder de les imatges. Les imatges enteses com a mitjà de comunicació social.

## **Metodologia**

### **METODOLOGIA I ACTIVITATS DOCENTS**

**1.- Activitats a l'aula:** classes magistrals (exposicions amb suport de presentacions de power point) i eventualment converses a classe sobre els temes tractats i la bibliografia treballada.

**2.- Treball en grup:** cada alumne participarà en un treball d'equip que se centrarà a partir de la bibliografia en un aspecte relacionat amb algun dels temes de l'apartat 4 del programa de continguts de l'assignatura. Amb el resultat d'aquest treball cada equip prepararà una sessió d'uns 20 minuts, que s'exposarà en una presentació oral a l'aula (es podrà utilitzar Power Point o altres mitjans audiovisuals).

**3.- Sortides de Camp:** Desplaçament a un jaciment arqueològic relacionat amb la temàtica de l'assignatura i redacció d'un treball recollint la informació obtinguda in situ sobre el mateix tant pel que fa a les restes arqueològiques analitzades com al seu estat de conservació i si és el cas a la seva museització.

**4.- Activitat Autònoma.** Es proporciona una bibliografia seleccionada sobre els temes del programa que ha de servir a l'alumne per consolidar el coneixement sobre el contingut de l'assignatura i eventualment ampliar les exposicions fetes a classe.

## **Activitats formatives**

| Títol | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|-------|-------|------|--------------------------|
|-------|-------|------|--------------------------|

**Tipus: Dirigides**

|                     |    |      |                      |
|---------------------|----|------|----------------------|
| Activitats a l'aula | 38 | 1,52 | 5, 7, 11, 12, 14, 19 |
|---------------------|----|------|----------------------|

**Tipus: Supervisades**

|                 |    |     |                                                       |
|-----------------|----|-----|-------------------------------------------------------|
| Sortida de camp | 10 | 0,4 | 2, 8, 10, 13, 15, 16, 17, 19                          |
| Treball en grup | 10 | 0,4 | 1, 2, 3, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 |

**Tipus: Autònomes**

|                    |      |     |                        |
|--------------------|------|-----|------------------------|
| Activitat autònoma | 87,4 | 3,5 | 3, 4, 6, 7, 11, 12, 15 |
|--------------------|------|-----|------------------------|

**Avaluació**

Les competències d'aquesta assignatura seran avaluades mitjançant: exàmens, presentacions públiques de treballs en equip, i treballs individuals.

**El sistema d'avaluació s'organitza en 3 mòduls, cadascun dels quals té assignat un pes específic en l'avaluació final:**

- Mòdul de proves escrites: es faran dues proves escrites, una corresponent a l'apartat 1 del programa i l'altra corresponent als apartats 2 i 3. El pes global d'aquest mòdul serà del 60%.
- Mòdul de presentació del treball en equip. El pes global d'aquest mòdul serà del 20%
- Mòdul d'entrega de treball conclusiu de la pràctica de camp. El pes global d'aquest mòdul serà del 20%

**Reavaluació:**

Les dates dels exàmens de reavaluació estan fixades per la facultat. És la responsabilitat de cadascú saber la data que li correspon fer la reavaluació.

**Activitats d'avaluació**

| Títol                            | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge          |
|----------------------------------|-----|-------|------|-----------------------------------|
| Presentacio del treball en equip | 30% | 0,45  | 0,02 | 2, 3, 4, 8, 9, 11, 16, 17, 19, 20 |
| Presentacio practica de camp     | 10% | 0,15  | 0,01 | 1, 10, 13, 14, 15, 17, 18, 19     |
| Proves escrites                  | 60% | 4     | 0,16 | 5, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 17, 19    |

**Bibliografia****SEL·LECCIÓ BIBLIOGRÀFICA**

ADAM, Jean-Pierre

La construction romaine. Matériaux et techniques.

Paris, 1984.

BALTY, Jean-Charles

Curia ordinis. Recherches d'architecture et d'urbanisme antique sur les curies provinciales du monde romain.

Bruxelles, 1991.

BIANCHI BANDINELLI, Ranuccio: Roma: centro del poder.

Madrid, 1970 (reeditat diverses vegades)

BIANCHI BANDINELLI, Ranuccio: Roma: el fin del arte antiguo.

Madrid, 1971 (reeditat diverses vegades)

BIANCHI BANDINELLI, Ranuccio: Storicità dell'Arte classica.

Firenze, 1950.

CARANDINI, Andrea; RICCI, Andreina (eds.): Settefinestre. Una villa schiavistica nell'Etruria romana.

3 vols., Modena, 1985.

CARANDINI, Andrea; CAPPELLI, Rosanna: Romolo , Remo e la fondazione della città.

Catàleg de l'exposició sobre el tema.

Roma, 2000.

CARANDINI, Andrea: Schiavi in Italia. Gli strumenti pensanti dei Romani fra tarda Repubblica e medio Impero.

Roma, 1988

CLAVEL-LEVEQUE, Monique et Almudena OREJAS: Atlas historique des cadastres d'Europe II

Luxembourg (Office de publications officiels des Communautés européennes), 2002.

COARELLI, Filippo: Roma. Guide archeologiche Laterza

Roma, 1985 2 2

CREMA, Luigi: L'architettura romana nell'età della repubblica. Aufstieg und Niedergang der römischen Welt, I, 4,

Berlin, 1973, pp. 633-660.

DE ALBENTIS, Emidio: La casa dei romani.

# Milano, 1990

DE MARIA, Sandro: Gli archi onorari di Roma e dell'Italia romana.

Roma, 1988.

GOLVIN, Jean Claude: L'ampitheatre romain. Essai sur la théorisation de sa forme et ses fuctions.

Paris, 1988.

GROS, Pierre: La basilique de forum selon Vitruve. La norme et l'experimentation.

Bauplanung und Bautheorie der Antike (Berlin-West 1983).

Berlin, 1984, pp. 49-69.

GROS, Pierre: Architecture et société à Rome et en Italie centromeridionale aux deux derniers siècles de la République.

Coll. Latomus. Bruxelles, 1978

(Edició italiana: Roma, 1987).

GROS, Pierre: L'architecture romaine , du debut du IIIe. Siècle av. J.-C. à la fin du Haut-Empire. 1. Les monuments publics.

Paris, 1996.

GROS, Pierre: L'architecture romaine, du début du III<sup>e</sup>. Siècle av. J.-C. à la fin du Haut-Empire. 2. Maisons, palais, villas et tombeaux.

Paris, 2001.

GROS, Pierre; TORELLI, Mario: Storia dell'urbanistica. Il mondo romano.

Bari, 2007

JOHNSTON, David E.: Roman villas.

Aylesbury, 1979.

JOHNSON, Stephen: Late Roman Fortifications.

London, 1983. 3 3

LUGLI, Giuseppe: La tecnica edilizia romana.

Roma, 1957.

KRAUTHEIMER, Richard: Early Christian and Byzantine Architecture.

Harmondsworth, 1965.

MANSI, Luigi: La viticoltura e l'enologia presso i romani.

Roma, 1998

MIELSCH, Harald: La villa romana.

Munic, 1987 (ed. alem.). (Ed. ital.: Florencia, 1990)

NIELSEN, Inge: Thermae balnea. The Architecture and Cultural History of Roman Public Baths.

Aarhus (Dinamarca), 1990.

PALLOTTINO, Massimo: Origini e storia primitiva di Roma.

Milano, 1993.

SOMMELLA, Paolo: Italia antica. L'urbanistica romana.

Roma, 1989

TCHERNIA, Andr  : Le vin de l'Italie romaine.

École Française de Rome. Roma, 1986.

TCHERNIA, Andr  : Les Romains et le commerce

Naples, 2001

TORELLI, Mario: Edilizia pubblica in Italia centrale tra guerra sociale ed et   augustea. Ideologie e classi sociali. Les bourgeoisies municipales italiennes aux 2. et 1. siècles av. J.C. (Napoli, 1981).

Paris, 1983, pp. 241-250.

VON HESBERG, Henner: Monumenta. I sepolcri romani e la loro architettura

Milano, 1992.

WHITE, K.D.: Roman Agricultural Writers I: Varro and his Predecessors. Aufstieg und Niedergang der römischen Welt, I, 4

Berlin, 1973, pp. 439-497.

ZANKER, Paul: Pompei. Societ  , immagini urbane e forme dell'abitare.

Roma, 1993.

ZANKER, Paul

Augusto y el poder de las imágenes

Alianza Editorial, 1992

ZANKER, Paul: Un arte per l'Impero. Funzione e intenzione delle immagini nel mondo romano.

Milano, 2002

V.V.A.A.: Les thermes romains. Actes de la table ronde (Rome, 1988).

Ecole française de Rome, 1991

V.V.A.A.: Tecnologia, economía e societa nel mondo romano. Atti del Convegno di Como (1979).

Como, 1980.

V.V.A.A.: Princeps etruscs. Entre Orient i Occident.

Fundació "La Caixa". Barcelona, 2008.

---

#### LLIBRES CLASSICS PER A CONSULTA

CAGNAT, René ; CHAPOT, Victor: Manuel d'archéologie romaine. 2 vols.

Paris 1916-1920.

CREMA, Luigi: Architettura romana. Enciclopedia classica, XII.

Torino, 1959.

DARENBERG, Charles ; SAGLIO, Edmond; POTTIER, Edmond (eds.): Dictionaire des antiquités grecques et romaines d'après les textes et les monuments.

5 vols., Paris, 1877-1919.

GARCIA Y BELLIDO, Antonio: Arte romano.

Madrid, 1972.

GRENIER, Albert: Manuel d'archéologie gtrallo-romaine.

4 vols., Paris, 1931-1960.



MARCO LUCIO VITRUBIO POLLION: Los diez libros de Arquitectura.

Alianza Editorial, 1995.

(títol original De architectura).